

Wiet van Meel, adviseur en bruggenbouwer

“De term toeristisch-recreatieve sector moet acuut worden opgeheven. Belevingssector is een passender term.” Dat zegt Wiet van Meel, van huis uit jurist en al dertig jaar adviseur en bruggenbouwer. Zijn specialisme: muren afbreken en verschillende disciplines bij elkaar brengen, zodat deze samen tot mooie, duurzame dingen komen. Recreatieondernemers vindt hij nog te vaak “opportunisten die met euro’s bezig zijn”.

“Duurzaam denken leidt tot nieuwe kansen”

Jaap van Sandijk

Van Meel ontvangt in zijn fraai gelegen kantoor tussen het Esbeekse groen.

Ook het gebouw zelf is puur Esbeeks, want opgetrokken uit steen en hout uit eigen dorp. Hier huist zijn bedrijf Pontifax: een adviesbureau dat ondersteunt, faciliteert en duurzame initiatieven neemt. Pontifax is opgericht in 2001, het jaar waarin Van Meel als adviseur voor het eerst concreet te maken kreeg met de toeristisch-recreatieve sector. Maar ook daarvoor was adviseren en bruggen bouwen al zijn passie. “In 1976 – ik werkte toen in een rechtswinkel – kreeg ik te maken met drie jongens die een metaalbedrijf wilden opzetten en daarvoor werden gestraft in de vorm van een korting op hun uitkering. Toen zei ik: ‘Dáár gaan we wat aan doen.’ Dat was zwemmen tegen alle stromen in. En dat doe ik nog steeds.”

People, Profit, Planet

U specialiseerde zich sinds die tijd in arbeids- en ondernemingsrecht. En belandde ook in de toeristisch-recreatieve sector. Wanneer was dat?

“Dat was in de tijd dat de Reconstructiewet eraan kwam. Gemert-Bakel en het Land van de Hilver werden in Noord-Brabant aangewezen als pilots en aan mij werd gevraagd hieraan mee te werken. Inzet van de Reconstructie was: boeren op plaatsen zetten waar ze zo weinig mogelijk kwaad kunnen voor hun omgeving en de natuur zo goed mogelijk her-

stellen. Maar ik werk vanuit de drie P’s van duurzaamheid: People, Planet en Profit. Dat vertaal ik in maatschappelijk beleid (people), economisch beleid (profit) en ruimtelijk beleid (planet). Binnen deze drie aandachts- of beleidsvelden bevinden zich de instrumenten mensen en stenen, ofwel sociale en fysieke instrumenten. In totaal heb je dus met zes aandachtsvelden te maken, die ik heb vastgelegd in het model van een tempel. Heeft je initiatief met elk van die zes vakjes iets te maken en maak je dat zichtbaar, dan klopt het en ben je fatsoenlijk bezig. Bij de pilot in het Land van de Hilver waren echter niet alle velden ingevuld. Zo ontbraken de economische en de maatschappelijke factor. En dat terwijl door het vertrek van veel boeren de lokale economie in gevaar kwam.

Daarnaast moest er iets gebeuren met het maatschappelijke probleem van vergrijzing. We hebben daarom ook deze economische en maatschappelijke aspecten meegenomen en een streekhuis opgericht, waarin medewerkers uit alle velden, ruimtelijk, economisch en maatschappelijk, aan het werk zijn gegaan. Zo slecht je muren en bouw je een lerende organisatie van mensen die vanuit alle velden kunnen denken en faciliteren. Vanuit dit streekhuis hebben we met bedrijven die geld verdienen met de belevingsmarkt een intersectorale ondernemingsorganisatie binnen het Land van de Hilver geïnitieerd. Met boeren alleen bouw je geen nieuwe economie op het platteland. Iedere ondernemer in het gebied heeft belang bij een goed draaiende economie. Er werden netwerkbijeenkomsten gehouden, zodat men-

sen elkaar leerden kennen. Er ontstonden samenwerkingsvormen die men voorheen niet voor mogelijk had gehouden. Een Landal park stelt bijvoorbeeld arrangementen samen met een boerderij en een lokale bierbrouwerij. Organisaties stellen hun expertise open voor de kleinere bedrijven. Om het project rendabeler te maken hebben we het werkgebied uitgebreid naar de hele Kempen. Zo ontstond de uitvoeringsorganisatie *Kempen Goed*. Doelstelling: het bevorderen van de economische bedrijvigheid in De Kempen, binnen het concept van duurzame plattelandsontwikkeling. Op Brabants niveau is onder de naam Agro & Co ook een groene ontwikkelingsmaatschappij opgericht die robuustere projecten ondersteunt, met alle Rabobanken, de provincie en ZLTO.”

“Ook uit maatschappelijke initiatieven kan winst voortkomen”

Ouderwets

U spreekt liever niet van de sector toerisme en recreatie. Waarom niet?

“Ik spreek in termen van bezoekers – die zijn niet sectorgebonden. Neem bijvoorbeeld een fietsenzaak die fietsen verhuurt. Die krijgt ook bezoekers en verhuurt of repareert fietsen. De term toerisme en recreatie vind ik ouderwets, die mag van mij acuut verdwijnen. We hebben in ons land talloze sectororganisaties, elk met een eigen bureautje en bestuurtje, die gáán voor hun sector. Maar de bedrijven in die sectoren doen inmiddels zaken met compleet andere partijen dan vroeger. Ik vind belevingsmarkt een betere term.”

Wiet van Meel heeft een eigenzinnige kijk op de werkelijkheid

Wiet van Meel studeerde rechten aan de Universiteit van Tilburg. Tijdens zijn rechtenstudie werkte hij bij de eerste rechtswinkel van Nederland, de Stichting Juridische EHBO. Vanaf het tweede studiejaar, in 1975, verleende hij zes jaar met vijftig collega-juristen twee dagen per week rechtsbijstand aan de minder bedeelden. Hij specialiseerde zich in arbeids- en ondernemingsrecht en hielp tijdens de ondergang van de Tilburgse textielindustrie arbeiders met het starten van een eigen bedrijf. In 1986 startte hij de stichting DO-IT, die hoogopgeleiden faciliteerde in het toewerken naar functies waar vraag naar was. DO-IT werkte ook internationaal en beschikte op het hoogtepunt over ruim veertig medewerkers in twaalf landen. Na een overname in 1991 door de Hogeschool Eindhoven – het latere Fontys Hogescholen – hield DO-IT op te bestaan. Datzelfde jaar startte Van Meel met Pontifax.

DE VISIE

Interessant onderdeel van de gebiedsaanpak is het kleine kern-project Esbeek. Een project dat veel nationale en internationale aandacht kreeg, omdat de hele gemeenschap is betrokken bij de vitalisering van het dorp. Hoe heeft u dat bereikt?

"Vooropgesteld: dat heb ik niet bereikt. Ik ben een bruggenbouwer en facilitator en werk alleen met mensen die zelf iets willen. Een aantal Esbeekse mensen wilden en willen iets en ik ben maar een kleine schakel in het geheel. Esbeek is een klein Brabants dorp met 1.200 inwoners, dat kampte met een maatschappelijk probleem: vergrijzing. Er dreigde sluiting van de crèche, de school en het lokale café. Burgers en bedrijven vonden dat het een vitaal dorp moest blijven en stapten met energie en geld – certificaten – in een lokale ontwikkelingscoöperatie. Het dorpscafé werd gered van sluiting door het met de mensen zelf te kopen. Crèche en school draaien nu volop, er is een museum gebouwd, een huiskamer voor ouderen gerealiseerd, er zijn nieuwe huizen gebouwd met

"Recreatie-ondernemers moeten hun oogkleppen afzetten"

lokale jongeren en we hebben inmiddels nog vele plannen. We haalden er de voorpagina's mee. Hoofddoel van dit alles: goed leven en werken in een kwalitatief Esbeek. De belevingssector profiteert mee. Want de wandel- en fietsroutes passen natuurlijk wel het café-restaurant, de campings, landgoederen en andere belevingsbedrijven in het gebied. Voorzeningen in de omringende landgoederen trekken ook meer bezoekers. Dus ook werken aan maatschappelijke thema's heeft economische en ruimtelijke effecten. Verduurzaming is een generator voor kansen."

Oogkleppen

Wat is uw voornaamste kritiek op recreatieondernemers?

"Vaak wordt er niet gekeken naar de ruimtelijke, economische en maatschappelijke aspecten van het bedrijf en zijn omgeving. Veel recreatieondernemers zijn opportunistisch en bezig met euro's. De sector zou een focus kunnen hebben op ruimte-economie-maatschappij, in plaats van alleen maar economie en groei. Men heeft oogkleppen op. Als je die nou eens zou afzetten, komen de kansen echt binnen. Ik geef je een voorbeeld: een bankdirecteur in Hilvarenbeek nam onlangs afscheid. Als cadeau kreeg hij een ontbijt, bovenin de kerk van Hilvarenbeek – één van de hoogste kerken van Nederland. Na wat rondbellen met

Organiserend vermogen met responsieve swingende overheid

DE DUURZAAMHEIDSTEMPEL

Duurzame ontwikkeling is het in balans brengen en houden van de combinatie People-Profit-Planet, ofwel maatschappelijk, economisch en ruimtelijk beleid. Deze drie beleidsvelden kennen twee groepen van beleidsinstrumenten: gericht op mensen (sociale instrumenten) en op stenen (fysieke instrumenten). In een goed project komen alle zes de elementen aan de orde.

verschillende mensen – van het kerkbestuur tot en met een broodjeszaak – werd een nieuw arrangement in de markt gezet door zes partijen. Succes door gemeenschapszin, elkaar kennen, vertrouwen en iets gunnen! De eerste bus met bezoekers kwam drie dagen later."

Hoe ziet u de toekomst voor de boeren in Nederland?

"De traditionele landbouwer met focus op kostprijs redt het niet. Die moet concurreren met goedkope landen en verliest dat uiteindelijk. We leven in een dichtbevolkt land, zijn het New York van Europa en ondertussen de tweede grootste voedselproducent. Dat is toch hier!" Van Meel tikt met zijn wijsvinger op zijn voorhoofd.

Vooruitgang

Terugkomend op 1976 en uw ervaring met de ondernemende jongeren en de strafkorting. Wat zijn we sinds die tijd eigenlijk opgeschoten qua ondernemen en welke rol hebben banken en overheid hierbij gespeeld?

"We zijn absoluut opgeschoten. Er zijn veel meer ondernemers, kijk alleen maar naar het groeiend aantal zzp'ers. Maar we zijn opgeschoten ondanks de banken en de overheid en niet dankzij. Banken doen bijna niets, daar

zitten vooral turvers die toetsen of een bepaald krediet past in hun regeltjes. Dat geldt zelfs voor banken als Triodos en ASN. En de verkokerde overheid maakt er ook een puinhoop van. Kijk naar de uitvoering van de ruimtelijke ordening. Dat is dramatisch voor Nederland. We bouwen niet. We helpen bouwers niet. We toetsen alleen maar. Maar ik zie wel tekenen van verbetering. Door bezuinigingen zoeken partijen elkaar op en ontstaan er bijvoorbeeld coöperaties – van kleine pensioenfondsen tot en met energiebedrijfjes. Ook de grote coöperatieve instellingen zien dat ze terug moeten naar hun oorspronkelijke doelstellingen."

Tot slot: wat is uw advies aan recreatieondernemers?

"Je zou je bedrijf vanuit de duurzaamheidstempel kunnen bekijken. Bekijk eens gericht hoe je in de wereld staat. Kijk naar je activiteiten en relaties vanuit drie belangrijke gebieden: toeleveranciers, coproductanten en je klanten. Zoek in elk gebied ambassadeurs en meedenkers, leg die in de watten. Betrek ze bij je ontwikkeling en er zullen écht nieuwe ideeën en kansen ontstaan." ■

"De verkokerde overheid maakt er een puinhoop van"